

5. Kivisto P., Faist Th. *Citizenship: Discourse, Theory, and Transnational Prospects*. Oxford : Blackwell Publishing, 2008. 176 p.

Турлай О.І.

*аспірант кафедри безпеки та правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національного університету*

ПОНЯТТЯ, ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ, ВИДИ ТА ЕТАПИ МЕДІАЦІЇ

Термін «медіація» виник від грецького поняття «medos» (незалежний, нейтральний) та від латинських «mediatio» (посередництво) і «mediare» (бути посередником). Зміст цього поняття міститься у Великому тлумачному словнику української мови, за яким: «медіація означає міжнародне посередництво, мирний спосіб розв'язання міжнародних конфліктів за допомогою держави, яка не бере участі у конфлікті» [1].

Медіація (англійс. mediation - посередництво) - це вид альтернативного вирішення спору, метод вирішення суперечок за допомогою посередника (медіатора), що допомагає сторонам конфлікту проаналізувати конфліктну ситуацію та налагодити комунікацію з метою, щоб вони змогли обрати варіант рішення, що задовільнив би їх інтереси і потреби.

Варто зазначити, що в юридичній літературі існують різні дефініції медіації. Проте, більшість науковців погоджуються у твердженні, що медіація є різновидом добровільних процедур, вона сприяє примиренню сторін конфлікту й упорядкування взаємовідносин між ними та відбувається із обов'язковим залученням незалежної і нейтральної третьої сторони, що допомагає у вирішенні спору.

Поняття медіації в Україні знайшло відображення у Законі України «Про медіацію», який був прийнятий 16 листопада 2021 року. Згідно п.4 ч.1. ст.1 Закону: «медіація - позасудова добровільна, конфіденційна,

структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів» [2]. Вона проводиться за згодою сторін з урахуванням основних принципів: конфіденційності, добровільності, незалежності, нейтральності та неупередженості медіатора, рівності прав та самовизначення сторін медіації.

У Європейському союзі під медіацією розуміють «добровільне волевиявлення сторін залучити незалежну сторону з метою самостійного вирішення виниклого спору, під час якого медіатор зберігає власну неупередженість і конфіденційність інформації» [3]. У країнах ЄС медіацію, як спосіб вирішення спору, що виник у сфері правовідносин (сімейних, трудових, цивільних і т.д.), застосовується частіше в порівнянні із іншими альтернативними способами, наприклад, такими, як примирення сторін, переговори, досудова нарада, міні-процес або спрощений суд присяжних.

При визначенні співвідношення судового процесу і медіації можна назвати три види медіації, це:

- приватна - така процедура, що незалежна повністю від судового розгляду та застосовується взагалі без судового процесу;
- супутня судовому розгляду - як правило, ініціюється судом, проте проходить без подальшої участі суду у вирішенні конфлікту;
- судове посередництво - процедура, яка проводиться під час розгляду справи у суді, вона включає допомогу адвокатів та юрисконсультів, проте виключає участь у ній судді, що наділений правовими судовими повноваженнями.

Слід відзначити, що існують й інші різновиди медіації. Наприклад, науковці виділяють «медіацію спору» та «медіацію угоди».

За способом врегулювання конфлікту буває:

- 1) пряма медіація - яка передбачає зустріч сторін;

2) непряма (або човникова) - процедура, у якій посередники передають інформацію між сторонами.

За сферою виникнення спору:

- 1) сімейна медіація;
- 2) медіація в адміністративних справах;
- 3) медіація в галузі корпоративного управління
- 4) медіація в сфері права інтелектуальної власності тощо.

Цікавим для дослідження питанням є етапи проведення цієї процедури.

Так, В.Б. Череватюк медіацію поділяє на наступні етапи:

«1) попередню стадію, яка складається з підготовчого етапу, про який говорилось вище, та етапу індивідуальних зустрічей (на цьому етапі медіатор вивчає позиції учасників конфлікту і забезпечує їх взаємне спілкування);

2) відкриваючу стадію – на цій стадії відбувається поступове налагодження прямого спілкування між сторонами, її етапами є пояснення сторін, а також виклад кожною зі сторін своєї позиції у спорі, з'ясування причин виникнення спору та мотивації сторін у спорі, уточнення позицій сторін, поділ загальної суті спору на окремі складові, підсумок;

3) середню стадію – передбачає спільний пошук шляхів вирішення спору, етапність цієї стадії полягає у визначенні першочергових питань, з'ясуванні невиявлених інтересів сторін, визначенні спільних засад та інтересів сторін у спорі, обговоренні й пошуку взаємоприйнятних способів вирішення спору, пошуку консенсусу...;

4) заключна – стадія, на якій відбувається складання угоди, яка готується виключно сторонами, містить взаємні поступки та після її остаточного формулювання перевіряється на можливість виконання та справедливості, підписується сторонами» [4, с. 43].

Як бачимо, медіація належить до способів альтернативного врегулювання спорів, що динамічно розвивається у всьому світі. Така процедура часто оминає судові інстанції та надає змогу досягнути згоди сторін та консенсусу. У наш час медіація набуває популяризації, адже очевидними для суспільства є її переваги, насамперед, це: економія часу і коштів, розвантаженість судів, конфіденційність тощо. Варто відзначити - переваг у медіації значно більше, аніж недоліків.

Отож, медіація є різновидом добровільних процедур, вона сприяє примиренню сторін конфлікту й упорядкування взаємовідносин між ними та відбувається із обов'язковим залученням незалежної і нейтральної третьої сторони, що допомагає у вирішенні спору.

Говорячи про класифікацію медіації, потрібно звернути увагу на відмінності у нормативних підходах різних держав щодо вирішення цього питання. Для прикладу, залежно від методу та ставлення до процесу науковці виділити три види медіації: факультативна (відбувається за вибором сторін); така, що проводиться на вимогу судді (чи на підставі постанови) під час розгляду справи у суді, а також обов'язкова.

Процес медіації має свої правила, проте він не такий формалізований як процес розгляду справи у суді. Процедура складається з кола послідовних етапів, через які сторони поступово проходять, щоб отримати позитивний результат та укласти угоду. Кожен такий етап має свою мету і завдання. У результаті медіації, як правило, приймається медіаційна угода.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.

2. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

3. Медіація в державах Європейського Союзу. URL:
http://ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/mediatsiya-v-derzhavakh-evropeyskogo-soyuzu/.

5. Череватюк В. Б. Медіативна процедура вирішення спорів: теоретичні і практичні аспекти. *Юридичний вісник: «Повітряне та космічне право»*. 2015. 2 (35). С. 41-46.

Канюка Н.В.

здобувач,

Західноукраїнський національний університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ ПІД ВПЛИВОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМУ СУДОЧИНСТВА

Нині у систему судочинства активно запроваджуються інформаційні технології. Водночас зміни, пов'язані із її трансформацією, суттєво не вплинули на основні засади здійснення правосуддя, залишаючись актуальними як для традиційного, так і для електронного судочинства. Так, згідно ч. 2 ст. 3 Конституції України права і свободи людини визначають зміст і спрямованість діяльності держави [1]. Фундаментальною основою їх забезпечення є принцип верховенства права, значимість якого підтверджується не лише на рівні процесуальних законів, але й на рівні Основного Закону України.

Принцип верховенства права є мега-принципом, який, відповідно до європейських стандартів, тлумачиться через ряд підпринципів, на яких, в тому числі, функціонує організація судової влади та здійснення правосуддя в Україні. Зміст зазначеного принципу розкривається через